

Ny norsk forvaltningsmodell i tobisfiskeriet

Foto: Tore Johannessen

På grunn av omfattende nedfisking av tobisfelt i norsk del av Nordsjøen (NØS), har Norge valgt å innføre en ny forvaltningsmodell for tobis. I den nye modellen skal stenging av deler av tobisfeltene redusere muligheten for lokal nedfisking. Hensikten er å bygge opp bærekraftige gytebestander i hele utbredelsesområdet for tobis i NØS.

TORE JOHANNESSEN (tore.johannessen@imr.no) og ESPEN JOHNSEN

På grunn av faren for nedfisking av lokale tobisfelt har Havforskningsinstituttet ikke kunnet anbefale gjeldende ICES-metodikk som grunnlag for tobisforvaltningen i norsk del av Nordsjøen. Innenfor ICES har Havforskningsinstituttet uttrykt skepsis til bruk av fangst per enhet fangsttinsats som grunnlag for bestandsvurdering av tobis og annen fisk. Havforskningsinstituttet har derfor utviklet akustisk metodikk og toktdesign for å overvåke mengde og utbredelse av tobis i norsk område. I tillegg har Norge utviklet en helt ny forvaltningsplan for fisket etter tobis for å sikre tobisbestanden i NØS. Denne ble tatt i bruk for første gang i 2010 (se venstre kart i figuren).

Sju bestandskomponenter

Tobis er utbredt over store deler av Nordsjøen og har blitt sett på som én fellesbestand mellom Norge og EU. Til tross for at det dreier seg om flere separate bestander, er tobis i Nordsjøen blitt behandlet som én bestand, også i den vitenskapelige rådgivning fra ICES. Fra 2011 vil ICES imidlertid gi sine råd på antakelsen om at det finnes sju forskjellige bestandskomponenter i Nordsjøen, Kattegat og Skagerrak (se høyre kart i figuren).

Nedfisking av lokale tobisfelt

Bestandsvurderingen av tobis i regi av ICES har vært basert på fangst per enhet innsats i det kommersielle tobisfisket. Forutsetningen bak metoden er at fangstratene svinger i takt med størrelsen på bestanden. Det vil for eksempel si at en halvering av fangstratene i teorien skal tilsvare en halvering av bestanden. Metoden er imidlertid vitenskapelig upålitelig for stimfisk. Det er nemlig mulig å opprettholde høye fangstrater når bestanden er liten ved

at flåten er i stand til å finne fram til de få gjenværende stimene. For eksempel viser data fra den norske flåten at fangstratene på tobisfeltet Engelsk Klondyke i 2008 nesten ikke avtok i løpet av de 15 dagene det tok flåten å fiske ned den lokale bestanden.

En rekke av tobisfeltene i norsk sone har ikke hatt fangstbare konsentrasjoner de siste 10–12 åra. Lokalt overfiske i kombinasjon med generelt dårlig fiskerekruttering i Nordsjøen vurderes som de viktigste årsakene. For eksempel fikk Engelsk Klondyke nyrekruttering i 2006 etter å ha vært ute av fisket siden 1999. Etter råd fra Havforskningsinstituttet ble fisket stengt i 2007. Året etter ble feltet åpnet, og i løpet av 15 dager med intensivt fiske ble bestanden desimert på nytt. I 2009 var det generelt god rekruttering for tobis i Nordsjøen, men ikke på Engelsk Klondyke, der gytebestanden fremdeles var svært liten.

Vestbanken med tilgrensende små felt er det eneste området i norsk sone som har unngått langvarig svikt i rekrutteringen av tobis. Dette skyldes trolig at det finnes flekker med tobis mellom trålfeltene som ikke lar seg beskatte på grunn av ujevn bunn. De andre feltene i norsk sone har ikke slike naturlige verneområder. På alle disse feltene har nedfiskingen fått langvarige konsekvenser for bestandene.

Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet har i samarbeid med Sør-Norges Trålerlag utviklet en ny forvaltningsplan (også kalt forvaltningsmodell) for tobis i norsk økonomisk sone. Forvaltningsplanene for de andre store norske fiskebestandene inneholder vanligvis bestemmelser om maksimal fiskedødelighet og stabilisering av kvoteuttak fra år til år (som for eksempel nordøstarktisk torsk). Forvaltningsplanen for tobis er imidlertid spesiell i

og med at den legger vekt på område- og tidsreguleringer. De forskjellige elementene i denne nye forvaltningsplanen er listet nedenfor.

1. Grunnlag

I et økosystemperspektiv er det viktig at tobis, som er svært stedbunden og viktig føde for større fisk, sjøpattedyr og sjøfugl, er utbredt i hele det naturlige utbredelsesområdet. Tobis har også en uavklart, men trolig viktig virkning på lavere ledd i næringskjeden ved å spise dyreplankton og resirkulere næringsstoffer som gir algevekst og ny energitilførsel til den planktoniske næringskjeden. I tillegg er det sterke indikasjoner på at tobisområder som har bærekraftig gytebestand har jevnere og høyere rekruttering over tid.

2. Forvaltningsmålsetning

Den nye forvaltningsmodellen har som mål å opprettholde bærekraftige lokale gytebestander i hele utbredelsesområdet for tobis i norsk sone. Dette skal sikre at tobisens rolle i økosystemet blir ivaretatt, og gi grunnlag for større og mer stabilt og forutsigbart fangstutbytte ved at tobisen får spre seg til hele området der den naturlig hører hjemme.

3. Områdebegrensninger

I den nye forvaltningen er den norske sonen delt inn i seks områder (se venstre kart i figuren). Hvert område er delt i to underområder (merket a og b). Dersom bestanden i et område er beregnet til å være over en bestemt grense vil området bli åpnet for fiske, men da kun på ett av underområdene (a eller b). Det vil bli vekslet fra år til år mellom hvilket underområde som vil være åpent og stengt.

4. Tidsbegrensninger

For å utnytte den raske tilveksten hos tobis om våren (fra begynnelsen av april) er oppstartsdato foreslått til tidligst 23. april. Avslutningsdato er satt til 23. juni når eldre tobis

normalt slutter å komme ut av sanden for å beite. Dette vil hindre beskatning av årets yngel, som ofte dominerer fangstene etter denne dato.

5. Minstemål

Tiltak mot yngelfiske omfatter også stenging av tobisfelt under sesongen dersom andelen av fisk under 10 cm overstiger 10 prosent (i antall). Feltet vil bli åpnet etter 7 dager, men dersom innblandingen av undermåls fisk fortsatt er for høy, vil feltet på nytt bli stengt i 7 dager.

6. Gjennomføring av forvaltningsplanen

Havforskningsinstituttet vil gjennomføre tokt i april-mai for akustisk mengdemåling av tobis. Det blir altså ikke nytt kommersielle data for fangst per enhet fangsttinnssats som grunnlag for bestandsvurdering av tobis i norsk sone. På grunnlag av de akustiske mengdemålingene vil det bli gitt et råd for etterfølgende år om hvilke hovedområder som kan åpnes for fiske, og det vil bli gitt en samlet kvote for disse åpne hovedområdene. I 2011 er områdene 1a, 2a og 3a (se figur 1) åpnet for fiske, og det er satt en foreløpig kvote på 60 000 tonn. Dette rådet er endelig, men basert på de akustiske målingene i april-mai 2011, som også omfatter størrelsen på bestanden av ettåringer, vil det kunne bli gitt en oppjustert kvote for resten av 2011-sesongen. Dette omfatter også råd for eventuell åpning av stengte områder. Fiskerne kan fiske fritt innenfor de åpne områdene siden avstenging av underområder uansett skal sikre en bærekraftig gytebestand på de lokale tobisfeltene.

7. Evaluering

Fisket etter tobis i norsk økonomisk sone i 2011 starter 23. april. Det blir viktig å høste erfaringer i forbindelse med gjennomføringen av den nye forvaltningsplanen. Etter hver sesong vil planen bli evaluert og justert ved behov.

